

Visie en uitgangspunten

POSITIEF JEUGDBELEID Ondersteuning van de Jeugd

Gezond, veilig en kansrijk opgroeien

Als voorbereiding van de transitie en transformatie Jeugdzorg en de doorontwikkeling van het CJG

Januari 2013

Positief Jeugdbeleid: Ondersteuning van de Jeugd

Inhoudsopgave	blz.
1. Inleiding	3
• Decentralisatie jeugdbeleid	3
• Ontzorgen en normaliseren	3
2. Opgroeien en opvoeden	4
• Gemeenschappelijke waarden	4
• Visie op opgroeien en opvoeden: Positief Jeugdbeleid	4
3. Doel Positief Jeugdbeleid	5
• Beoogde maatschappelijke effecten	5
4. Uitgangspunten Positief Jeugdbeleid	6
5. Het inrichten van Positief Jeugdbeleid	7
• De opgroei en opvoedvraag is leidend	7
6. De rol en functie van het CJG	9
• Uitgangspunten voor de inrichting van het CJG	10
7. De inrichting van het CJG	11
• De professionals	11
• De sturing	12
8. De resultaten en prestaties CJG	13
Bijlage	
Aanbod op interventieniveau	14

1. Inleiding

Decentralisatie jeugdbeleid

In de Stuurgroep Transitie hebben de portefeuillehouders op 26 maart 2012 besloten om de 2^e fase in het decentralisatie proces van de jeugdzorg op te starten.

Centraal onderdeel van deze fase is de ontwikkeling van een visie op toekomstig jeugdbeleid en op het toekomstige stelsel van de jeugdzorg.

Waar we tot nu toe spraken over jeugdbeleid en jeugdzorgbeleid zullen we in deze notitie spreken over Positief Jeugdbeleid: Ondersteuning van de Jeugd.

Positief Jeugdbeleid bestrijkt het hele continuüm van preventief beleid tot en met jeugdzorg en jeugdbescherming.

Het huidige preventieve beleid en de huidige geïndiceerde jeugdzorg zullen in samenhang worden gebracht.

Er zal een continuüm van 'Ondersteuning van de Jeugd' ontstaan dat zich uitstrekt van basisvoorzieningen voor iedereen tot zware specialistische hulpverlening voor een kleine groep met ernstige problematiek of intensieve zorgbehoefte.

In dit continuüm is sprake van een tweesporenbeleid.

De nadruk komt te liggen op de opvoeding in het gezin, de basisvoorzieningen, ondersteuning en lichte vormen van hulpverlening.

Vroegtijdige ondersteuning kan voorkomen dat problemen verergeren en er een beroep gedaan wordt op zware hulpverlening. Voor ernstige problematiek zal voldoende hulpverlening beschikbaar moeten zijn, maar deze moet niet te snel worden ingezet. Echter, soms is de kortere inzet van zwaardere hulp efficiënter en effectiever, dan langer werken met lichtere hulpvormen. Dit vraagt goede professionele inschattingen voordat een hulpaanbod wordt ingezet.

Transitie en transformatie jeugdbeleid

De decentralisatie betreft niet alleen een transitie van financiering, organisatie en verantwoordelijkheden, maar houdt ook een verandering in van werken en denken.

De opdracht onder de transitie is 'normaliseren en ontzorgen'.

Dit betekent dat er ook een transformatie plaats zal vinden. Er zullen in regionale afstemming nieuwe werkwijzen, nieuwe combinaties van ondersteuning en nieuwe ondersteuningsvormen ontwikkeld en georganiseerd moeten worden.

Het is daarom niet simpelweg een 'overdracht van', maar er is sprake van een proces van systeeminnovatie, die zich uitstrekt van de directe leef- en opvoedmilieus tot en met alle huidige vormen van geïndiceerde zorg.

Daarbij gaat het over anders werken, andere netwerkverhoudingen en een andere focus in de aanpak.

Belangrijke veranderingen in de focus in deze transformatie zijn:

- Van 'helpen' naar 'ondersteunen' (professionele focus);
- Van aandacht voor risico's naar voorwaarden scheppen (beleids focus);
- Van individuele interventies naar versterken sociale omgeving (methodische focus);
- Van aanbod naar vraag (inrichtingsfocus);
- Van 'recht' op zorg naar eigen kracht (participatie focus);
- Van doorverwijzen naar 'erbij halen' (focus op sturing).

Ontzorgen en normaliseren

De transitie van de jeugdzorg heeft als onderliggend doel het beperken van het gebruik van (m.n. de zwaardere) professionele hulpverlening.

Niet in elke situatie en niet altijd zijn (opvoed)problemen te voorkomen. Het kan dan gaan om tijdelijke problemen die door 'incidenten' zijn ontstaan, of meer langdurige situaties vanwege structurele onderliggende problematiek of zeer lastige situaties.

Op deze momenten kan het beroep op de primaire opvoedmilieus te groot worden en is er meer professionele ondersteuning nodig.

2. Opgroeien en opvoeden

Gemeenschappelijk waarden

De samenleving heeft baat bij verantwoordelijke burgers, die enerzijds de grenzen op zoeken, maar anderzijds de grenzen respecteren. Daarbij is het essentieel, dat de waarden worden onderkend, die anderen daarbij beleven en hoog achten. Op die manier ontstaat de ruimte in het dagelijks 'geven en nemen'.

Gezond, veilig en kansrijk opgroeien gaat over positief opgroeien en positief opvoeden. Deze zijn gestoeld op de volgende basiswaarden en -principes:

- *Gewaardeerd voelen en betrokken weten*
In een kind- en gezinsvriendelijk omgeving telt en doet iedereen mee. Iedereen wordt serieus genomen in de bijdrage die hij levert. Iedereen wordt aangespoord een bijdrage te leveren. Lukt dat niet of heb je hulp nodig, dan mag je rekenen op (tijdelijke of langdurige) ondersteuning.
- *Ontmoeten en ontspannen*
De beste voorwaarden voor gezond, veilig en kansrijk opgroeien liggen in de directe woonomgeving, het gezin, de woonplaats en de plaatselijke voorzieningen. Daar ontstaat de ruimte die nodig is voor de persoonlijke ontwikkeling, spelen, socialiseren, sporten en leren.
- *Verantwoordelijkheid leren nemen en dragen*
In die 'dichtbij-omgeving' leren kinderen/jongeren hun verantwoordelijkheid te nemen, maar liggen er ook de beste voorwaarden om daar hun aandacht op te vestigen.
- *Ruimte voor uitproberen*
Regels geven bescherming, geven de verantwoordelijkheidsgrenzen aan, maar creëren ook een ruimte. Binnen die ruimte kunnen kinderen ontdekken en experimenteren. Door regels aan te passen wordt de experimenteer ruimte geleidelijk aangepast aan de leeftijd van het kind.
- *Veiligheid voorop*
Veilig kunnen opgroeien in het gezin, de wijk, op straat, de peuterspeelplaats en op school geeft ruimte en een open blik naar buiten. Misschien wel de belangrijkste voorwaarde voor een gezonde lichamelijke en psychische ontwikkeling

Visie op opgroeien en opvoeden: Positief Jeugdbeleid

Gemeenten ondersteunen en stimuleren deze basiswaarden en -principes en moedigen ouders, samenlevingsverbanden en voorzieningen aan hierop te investeren.

Zij doen dat vanuit de volgende visie:

- *Kinderen horen thuis*
De meest natuurlijke omgeving voor kinderen is het gezin en de gezinssituatie. Daar horen zij thuis. Het beleid zal voor een belangrijk deel gericht moeten zijn op het in balans houden van de draagkracht en de draaglast binnen de gezinnen. Stimuleren van oplossingsgericht werken, de eigen verantwoordelijkheid en het vraaggestuurd denken vormen hierin belangrijke elementen.
- *Ga altijd uit van mogelijkheden*
De potentie van mensen, gezinnen en wijken is vaak groter dan we aanvankelijk denken. Deze potentiële mogelijkheden vormen de kerneigenschap van zelfredzaamheid en versterken het gezinssysteem. Het prikkelen van die eigen kracht van het kind en de ouders/opvoeders en het stimuleren van de sociale draagkracht (netwerken) vormen hierin belangrijke elementen.
- *Zet in op eigen kracht en verantwoordelijkheid*
Het oplossen van problemen vormt een onderdeel van het leerproces. Kinderen en gezinnen zijn daarom de eigenaar van het eigen probleem, maar zijn tevens de eigenaar van de eigen oplossing. Zij dragen die eigen verantwoordelijkheid en zullen daarop worden aangesproken.
- *Opvoeden doen we allemaal*
Ouders/opvoeders hebben als eerste de verantwoordelijkheid voor gezond, veilig en kansrijk opgroeien. Medeverantwoordelijkheid is te vinden in de bredere omgeving (wijk, school, kinderopvang, vereniging), waardoor de omgeving ook een duidelijke pedagogische en sociale context krijgt.
- *Hanteer de basisprincipes van Positief Opvoeden*
In de gezinnen, de verenigingen, het jeugdwerk, de voorschoolse voorzieningen, het onderwijs, de zorginstellingen, het CJG, de sport en de buurt worden dezelfde principes m.b.t. ondersteuning in de opvoeding gehanteerd:
 - Veilige en stimulerende omgeving bieden
 - Laten leren door positieve ondersteuning
 - Aansprekende discipline hanteren
 - Realistische verwachtingen hebben van je kind

- Goed voor jezelf zorgen als ouder

3. Doel Positief Jeugdbeleid

Het doel van Positief Jeugdbeleid beleid is, om een kind- en gezinsvriendelijke opvoedings- en opgroeiomgeving te creëren, waarin kinderen kansen krijgen om zich optimaal te ontwikkelen

In zo'n omgeving doet iedereen mee en telt iedereen mee. Deze omgeving maakt meeleven, meedenken, meedoen en meebeslissen mogelijk en daagt daartoe uit. Ouders spelen hierin de eerste en de belangrijkste rol, daarin geholpen en gesteund door de medeopvoeders.

Hier ligt een grote gemeenschappelijke uitdaging voor allen die in sociale verbanden met elkaar leven. Hier ligt de basis voor Positief Jeugdbeleid: handen en voeten geven aan de *pedagogische civil society*.

De belangrijkste opvoedmilieus die hierin een rol spelen zijn:

- gezin en leefomgeving (buurt, familie, verenigingsleven)
- peuterspeelzaal, kinderopvang
- vrije tijd en sociale netwerken (sport en recreatie, vrienden)
- onderwijs (PO, VO en BSO)

Beoogde maatschappelijke effecten

Daartoe is nodig dat alle deelnemers hun ervaringen en opvattingen met elkaar delen, elkaar leren begrijpen en hieruit een gezamenlijke sluitende pedagogische aanpak realiseren.

Dat betekent dat:

- signalen sneller worden waargenomen (wanneer het mis dreigt te gaan);
- ouders hun zorgen en dilemma's met anderen gemakkelijker delen;
- anderen, als vanzelfsprekend, helpen bij te sturen op/te corrigeren van negatief gedrag;
- hulp van anderen gemakkelijker geaccepteerd wordt;
- voorkomen wordt, dat (dagelijkse) problemen in gezinnen doorgroeien tot complexe hulpverleningsvraagstukken.
- de opvoed- en opgroeiacht in gezinnen toe zal nemen;
- meer bewoners actief bijdragen aan de opgroeikansen van de jeugdigen in familie en buurt;
- kwetsbare gezinnen directer worden geholpen in hun eigen sociale context;
- jeugdigen gezond en veilig opgroeien
- de druk op de zorgvoorzieningen op termijn af zal nemen.

Dit vraagt om bredere kijk op jeugdbeleid, zowel aan de voorkant van de vraag of de situatie, als op het behandel- of zorgtraject.

4. Uitgangspunten Positief Jeugdbeleid

Het beroep op meer professionele ondersteuning en zorg is het nieuwe terrein van het lokale en regionale jeugdbeleid. Hier wordt het huidige preventieve jeugdbeleid in samenhang gebracht met het huidige geïndiceerde jeugdzorg tot een nieuw beleidsstelsel Ondersteuning van de Jeugd. Om deze aansluiting zo soepel mogelijk te maken voor het kind en gezin hanteren we de volgende uitgangspunten voor de inrichting van dit stelsel:

Inhoudelijk:

- *Vraag centraal en regie bij de ouder*
De regie blijft in handen van de ouder/opvoeder, tot wettelijke grenzen omtrent veiligheid worden overschreden. Uitgangspunt en vertrekpunt is altijd de vraag van de ouder, met als professioneel aandachtsgebied: de vraag achter de vraag.
- *Zo licht als mogelijk en zo intensief als nodig*
De 'stepped care' (ondersteuning op maat) gedachte staat bovenaan. Niet meer doen dan nodig, maar vooral ook op tijd alle expertise inschakelen die nodig is. Dus niet langer wachten dan voor het kind/gezin goed is.
- *Keuzevrijheid en diversiteit*
Hulpvragers hebben de vrijheid om zelf hun keuzen te bepalen binnen het aanbod en vanuit een eigen identiteit. Gemeenten maken hun eigen afweging in het 'inkopen' van hulpverleningsaanbod, waarin effectiviteit, efficiëntie en financiële haalbaarheid belangrijke toetsstenen vormen.

Professioneel

- *Praten 'met' het kind en de opvoeder/ouder*
Plannen voor een aanpak zijn in samenspraak met de ouders/opvoeders opgesteld. Ouders houden altijd de regie over hun eigen opvoedstrategie, tenzij de veiligheid of ontwikkelingskansen van het kind daarmee in gevaar worden gebracht.
- *Verbinden van kennis en expertise*
De algemeen generalistische kennis en kunde is verbonden met de specialistische kennis van de zorgorganisaties. Dit om een juiste inschatting te maken voor de juiste steun op maat.
- *Kwaliteit voor alles*
Er zal alleen met gecertificeerde zorgaanbieders worden samengewerkt, waarbij er toezicht zal zijn op de levering en de borging van de kwaliteit van de dienstverlening.

Proces en organisatie

- *Niemand hoeft te wachten, is het streven*
Het kind of het gezin(systeem), dat ondersteuning nodig heeft kan rekenen op een snelle en eenduidige toegang tot steun of hulp. Instellingen, organisaties en instituties werken daarbij over hun eigen grenzen heen.
- *1 gezin, 1 plan, 1 regisseur*
De kern in de aanpak vormt het principe van één kind/gezin, één plan en één casusregisseur. Daarbij maken zij gebruik van één regie op de uitvoering van het zorgplan (coördinatie van zorg), een integrale aanpak binnen de jeugdketen.
- *Zo dichtbij en zo snel als mogelijk*
Ondersteuning en hulp wordt dicht bij huis gegeven. Specialistische hulp wordt 'erbij' gehaald. Institutionele scheidingen vormen daarin geen belemmering.
- *Centrale regie en in één keer goed*
Het CJG faciliteert de laagdrempelige en lichte hulp dicht bij huis en coördineert de toegang tot de intensieve hulp en zorg zodanig, dat direct de juiste hulp wordt geboden.
- *Wat lokaal kan moet lokaal en wat niet lokaal kan (boven) regionaal*
Alle preventieve inzet op de pedagogische civil society zijn lokaal beleid (ook al werken gemeenten daarin samen). Geïndiceerde en zorggerelateerde preventie is vaak regionaal (bijv. de inkoop ervan) en soms bovenregionaal (jeugdbescherming en jeugdreclassering).
- *Zorgstructuren zijn sluitend*
Signalen snel waarnemen en op waarde inschatten is van groot belang. De zorgstructuren in en om het onderwijs en de zorgnetwerken naar de voorschoolse voorzieningen. Het veiligheidshuis en het sociaal vangnet vormen hierin een grote en belangrijk functie. De werkwijze, de verbinding met het CJG en de kwaliteit hiervan moet op orde zijn.

5. Het inrichten van Positief Jeugdbeleid

Om het doel van Positief Jeugdbeleid te kunnen realiseren zal geïnvesteerd worden in:

1. *Een stelsel van (laagdrempelige) voorzieningen en ondersteuningsvormen binnen het primaire opvoedmilieu, gericht op het (zolang mogelijk) binnen de eigen sociale context houden van kinderen, waarin:*
 - de eigen kracht wordt vergroot en versterkt;
 - gebruik wordt gemaakt van het compensatieprincipe;
 - competenties en vaardigheden van kinderen, opvoeders en medeopvoeders worden vergroot;
 - kinderen en jongeren bij samenleving worden betrokken;
 - een goede maatschappelijke startkwalificatie wordt gerealiseerd;
 - uitval en overlast worden voorkomen;
 - de veiligheid van het individu en de samenleving is geborgd (stoppen van misbruik en geweld, veiligheid van het individu).
2. *Het, zo nodig, toegankelijk maken van intensievere vormen van ondersteuning en zorg voor hulpvragers. Dit kan eventueel buiten het primaire opvoedmilieu plaatsvinden, maar wel gericht op terugplaatsing in dat milieu.*

Alle ouders hebben af en toe vragen over het opgroeien en opvoeden van hun kinderen. De meeste ouders vinden op eigen kracht antwoorden op hun vragen, een kleiner deel kan dat niet en heeft daar steun bij nodig.

Algemeen gaat het met $\pm 80\%$ van de kinderen (per jaar) doorgaans goed:

Deze groep maakt voor screening en vaccinatie gebruik van de basiszorg (JGZ) en maakt incidenteel gebruik van het brede preventieve gemeentelijk aanbod aan informatie en advies, of kortdurende ondersteuning.

Van de rest heeft $\pm 15\%$ (per jaar) lichte opgroei en opvoed problemen:

Deze groep heeft meer ondersteuning nodig van de sociale omgeving en/of professionele medeopvoeders. Ook kan hier lichte hulpverlening en ondersteuning nodig.

Van de rest verkeert $\pm 4,5\%$ in een multiprobleem situatie

Deze groep heeft intensievere en meestal ook wat langdurige ondersteuning nodig gericht op het herstel van de eigen kracht. Vaker wordt ambulante hulpverlening en ondersteuning (1^e en 2^e lijn) ingezet. Een deel heeft laagfrequente zorg nodig (stut en steun).

Tot slot kampt $\pm 0,5\%$ van de jeugdigen (per jaar) met (structurele) ernstige problemen:

Deze groep heeft gedurende korte of langere tijd (gecombineerde) specialistische hulpverlening nodig, meestal in combinatie met ondersteuning uit het eigen netwerk.

De opgroei- en opvoedvraag is leidend

De inrichting van het jeugdbeleid vindt plaats op basis van de intensiteit van de vraag en niet meer op basis van dienstverlening en aanbod. De inrichting krijgt vorm op basis van de effectiviteit van de interventie en niet door de positie van aanbieders en partijen.

Dat betekent dat het stelsel zal bestaan uit een oplopende complexiteit van de vraag, waar een intensief wordende dienstverlening tegenover staat.

Het stelsel zal beschikbaar zijn voor alle jongeren van -9 maanden tot en met 23 jaar en hun ouders/opvoeders.

We delen de vraagintensiteit in op de genoemde vier categorieën:

<p>Categorie 1: Voor 80% van de gezinssituaties</p> <p>Dagelijkse opvoed- en opgroevragen, waarbij weinig (emotionele) spanning op opvoedstress bij optreedt; <i>Algemeen aanbod</i> Deze basispreventie gaat uit van de aanwezigheid van de principes van Positief Opvoeden in alle leefdomen van het kind; hier spreken we over de pedagogische civil society. Het gaat om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Basiszorg en ondersteuning dagelijks bereikbaar voor elk gezin • Steun en hulp uit de basisvoorzieningen (onderwijs, voorschoolse voorzieningen, welzijn) • Signaleringsmethodieken en zorg- en ondersteuningsstructuren in de basisvoorzieningen • Opvoeden versterkend aanbod (algemeen toegankelijke informatie, tips, adviezen en cursussen) <p><i>Thematisch aanbod</i> Bij dit niveau is niet meer iedereen de doelgroep, maar is er sprake van een zekere selectie door het vraagthema (bv. zwangerschap) of door de samenstelling van de groep (bv. ouderavond basisschool). Het gaat hierbij om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • (korte) adviesgesprekken met ouders • Selectieve (doelgroepgerichte) voorlichting
<p>Categorie 2: Voor 15% van de gezinssituaties</p> <p>Opvoed- en opgroevragen, die vaker terugkeren en waardoor enige (emotionele) spanning en opvoedstress ontstaat; <i>Aanbod van lichte (pedagogische) ondersteuning en advies</i> Deze vorm van ondersteuning is het vakmanschap van de professionals van het CJG. Het gaat hierbij om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Professionals of vrijwilligers (ondersteund door professionals), die zelf lichte hulpverlening bieden aan en in het gezin. • Hulp wordt afgestemd met ondersteuning- of zorgstructuren, zo nodig inclusief aanvullende expertise voor handelingsadviezen
<p>Categorie 3: Voor 4,5% van de gezinssituaties</p> <p>Opvoed- en opgroevragen in multiprobleem situaties, die bijna dagelijks zorgen voor spanning en opvoedstress en die ontwikkelingskansen van de kinderen in gevaar brengen. <i>Aanbod van intensieve en Specialistische (opvoed)hulp</i> Deze vormen van ondersteuning worden erbij gehaald als de lichtere vormen niet toereikend zijn en komen (meestal) vanuit de specialistische zorgaanbieders. Het gaat hierbij om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Langdurige laagfrequente hulp • Casemanagement • Gespecialiseerde interventies of trainingen • Therapeutische behandeling
<p>Opvoed- en opgroevragen in Multi-probleemsituaties, waar specifieke hardnekkige thema's langdurig terugkeren en voor chronische spanning en stress zorgen. <i>Aanbod van Specialistische intensieve (opvoed) hulp</i> Deze vormen van ondersteuning werken aanvullend op het specialistische niveau, zo nodig aangevuld met vormen van psychiatrie, verslavingszorg, enz. Het gaat hierbij om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Complexe probleeminterventies • Psychiatrische behandeling of methoden
<p>Categorie 4: Voor 0,5% van de gezinssituaties</p> <p>Opvoed- en opgroeisituaties waarbij de veiligheid in het geding is, of die zo complex en ingewikkeld zijn dat deze niet in de thuissituatie zijn te behandelen. <i>Aanbod van excluderende vormen van hulpverlening</i> Deze worden vooral ingezet als de veiligheid van het kind onvoldoende is gegarandeerd. De zorg en opvoeding wordt dan (tijdelijk of gedeeltelijk) overgenomen. Hierbij gaat het om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deeltijdpleegzorg of gezinsbehandeling met verblijf • Residentiële voorzieningen • Jeugdzorg Plus • Jeugdbescherming

7. De rol en functie van Centrum Jeugd en Gezin

Sinds de oprichting in 2010 vormt het CJG een eigen schakel in de keten van het preventief jeugdbeleid. Het is een plek waar 5 partners al veel ervaring hebben opgedaan in effectiever samenwerken, de burger centraal stellen en laagdrempelig en dicht bij de mensen werken. Toch zal door de transitie van de jeugdzorg haar rol en functie een ontwikkeling doormaken.

In Positief Jeugdbeleid gaat het op de eerste plaats om allerlei vragen van jeugdigen en ouders/opvoeders zoveel mogelijk 'te herkennen en waar nodig te ondersteunen in het vinden van een oplossing' in hun primaire opvoedmilieus.

Dit is het traditionele terrein van het jeugd en jongerenwerk, het brede welzijnswerk, onderwijs en de huisarts. In dit gebied ontwikkelt zich Welzijn Nieuwe Stijl, waarin meedoen, participatie, eigen kracht en het versterken en benutten van de sociale netwerken centraal staat.

Op de thema's opgroeien en opvoeden heeft het CJG hierin een ondersteunende taak.

Met de transitie van de jeugdzorg komt de specialistische hulpverlening binnen handbereik van het CJG, of de CJG-medewerkers.

Daarin vormt het CJG het scharnierpunt tussen de ondersteuning aan de primaire opvoedmilieus aan de 'voorzijde' en de inzet van de specialistische hulp vanuit de 'achterzijde'.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het preventief jeugdbeleid in het kader prestatieveld 2 van de WMO. Het CJG vormt hierin een belangrijk instrument en wordt verantwoordelijk voor de toegang tot jeugdzorg.

De specifieke opdracht aan het CJG binnen het Positief Jeugdbeleid luidt:

1. De algemene gezondheid, optimale opvoeding en een brede ontwikkeling van de jeugd in hun gemeenten bevorderen.
2. Preventieactiviteiten bevorderen door jeugd- en opvoedhulp toe te voegen aan de primaire opvoedmilieus. Het gaat hier om het constant versterken van de pedagogische basisinfrastructuur. Hierbij hanteert zij het principe van 'aanschuiven'. Ze gaat naar de mensen en de voorzieningen toe en werkt dus outreachend.
3. De toegang tot alle zwaardere vormen van zorg en ondersteuning in gang te zetten en te coördineren op het terrein van opvoeden en opgroeien. Hierbij hanteert zij het principe van 'erbij halen'. Ze haalt de specialistische hulp naar voren.

De rol van het CJG valt samen te vatten in de begrippen: coachen, verbinden en coördineren.

Haar functie is 'toegangspoort' zijn tot steun en hulp voor ouders en opvoeders.

Hierin wordt het CJG een vertrouwenwekkend instrument in het Positief Jeugdbeleid.

Drang en dwang

Haar frontoffice taak houdt op waar het jeugdbescherming en jeugdreclassering betreft. De officiële justitiële taken liggen buiten het directe werkingsgebied van het CJG, maar ze heeft daar wel haar verbindingen en ook een eigen actieve taak. Zowel in de verbinding met het preventieve beleid (voorkomen dat het mis gaat met een jongeren/het gezin), als wanneer sprake is van nazorg (de jeugdige begeleiden in zijn/haar 'hoe doe ik het beter'-plan). Ook op dit terrein is het de taak aan de gemeenten om dit integraal te benaderen en op te pakken.

Drang is in verschillende stadia van hulpverlening altijd mogelijk. Het behoort tot het professionele vakmanschap om ouders verder te helpen. Motiveren en stimuleren vormen de basis, soms aangevuld met enig aandringen.

Kerntaken

Om de opdracht te kunnen realiseren zijn de volgende kerntaken te benoemen:

- Signaleren en verbinden (de hulp naar de vrager en de vrager naar de hulp)
- Geven van voorlichting, advies en pedagogische ondersteuning (van licht tot intensief)
- Organiseren van integrale zorg en realiseren van de coördinatie van zorg
- Samenwerking met het onderwijs, veiligheidshuis en het voorliggend veld
- Monitoren, screenen en vaccineren.

Uitgangspunten voor de inrichting van het Centrum Jeugd en Gezin

Op dit moment is het CJG is een fysiek gebouw, een groep professionals en activiteiten.

Doorbordurend op de uitgangspunten van Positief Jeugdbeleid zijn aanvullende uitgangspunten nodig voor de vormgeving van het CJG in het nieuw in te richten stelsel.

De vormgeving, inrichting en sturing worden doorslaggevende voorwaarden voor een effectief functionerend CJG.

Uitgangspunten voor de inrichting zijn:

- *Het CJG is een netwerk van werkers zo dicht mogelijk bij de burgers thuis*

De beweging is naar voren. Eerst als ouders zelf aan de slag, lukt dat niet, dan met een beetje hulp en ten slotte met heel veel steun, maar wel dichtbij, bekend en vertrouwd. Het CJG is geen gebouw, maar bestaat uit professionals, die zijn waar de burgers zijn. Professionals zijn onderdeel van sociale vangnetten, ZAT's, spreekuren, contactavonden, lezingen en regiegroepen. Zo weten zij wat er leeft en speelt. Zien en gezien worden, het gaat om bekendheid, vertrouwen en daadkracht.

- *Creëren van een positief opvoedmilieu is leidend*
Het CJG richt zich bij uitstek op het versterken van de basiscompetenties van (professionele) opvoeders, versterkt het pedagogisch opvoedingsklimaat in voorzieningen in het voorliggende veld en is gericht op zowel preventie als vroeginterventie.
- *Het CJG verbindt, stimuleert, versnelt en versimpelt*
Om in een zo vroeg mogelijk stadium problemen te kunnen signaleren en waar nodig een samenhangend aanbod aan hulp en ondersteuning te kunnen bieden, werkt het CJG als een laagdrempelige professioneel netwerk samen met het onderwijs (Samenwerkingsverband Passend Onderwijs) en voorschoolse voorzieningen. Daarbij richten de professionals de focus op de gezondheid en het welzijn van de jeugd in de meest brede betekenis van het woord, namelijk op een samenhangend geheel van optimaal welzijn in geestelijk, lichamelijk en maatschappelijk opzicht.
Hierbij horen ook het jeugdwelzijnswerk, vrijwilligersorganisaties, sportverenigingen en (kerkelijk) jeugd- en jongerenwerk.
- *Het CJG coördineert de ondersteuning en de zorg*
De professionals coördineren de intake, de zorg en de verbinding naar andere zorgverleners om te voorkomen, dat meerdere aanbieders ondersteuning bieden en daarbij langs elkaar heen werken. Dit wordt altijd besproken met de klant, zodat deze de regie over zijn/haar vraag houdt en over de noodzakelijke hulp.
- *Het CJG is een eigen identiteit*
Alle professionals, die werken in opdracht van het CJG, werken vanuit de identiteit van dat CJG. Deze moet zowel lokaal als regionaal herkenbaar zijn. Het CJG kent geen verkokering en geen instellingsdiversiteit.
- *Het CJG werkt op basis van excellente samenwerking*
Professionals en partners werken op basis van een commitment op de uitgangspunten Positief Jeugdbeleid en Ondersteuning van de Jeugd. Daarin is afgesproken wat er moet, hoe dat gaat en is sprake van gedeelde verantwoordelijkheid.
- *Competenties en functionaliteiten vormen de professionele samenstelling*
In CJG-verband werken generalistische- en specialistische deskundigen samen op basis van functionaliteit en competenties met een bepaalde capaciteit.
- *Lokale bases met regionale georganiseerde specialistische expertise*
Generalistische deskundigheden zijn overal in bepaalde mate nodig. (Dure) specialistische deskundigheden moeten beschikbaar zijn, maar zullen niet steeds lokaal aanwezig hoeven te zijn. Nodig is, dat het CJG er snel en effectief over kan beschikken.
- *Regie op beleid en uitvoering zijn gescheiden*
Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het Positief Jeugdbeleid, voor de inrichting van de ondersteuning van de Jeugd, voor de inkoop van de dienstverlening en voor het toezicht op de kwaliteit van dienstverlening. Zij voeren de beleidsregie.
De aansturing van de uitvoering en de verantwoordelijkheid voor het behalen van de afgesproken prestaties ligt bij de (ingehuurde) voorziening en/of gemeente.
- *Opdrachtgever en opdrachtnemer*
De onderlinge verhouding tussen gemeenten en (zorg)organisaties is er één van opdrachtgever-/opdrachtnemerschap. Opdrachtnemers gaan een resultaatverplichting aan en geven een kwaliteitsgarantie af. Opdrachtgevers gaan een betalingsverplichting aan en geven een heldere en haalbare resultaatverwachting af.
- *Effecten worden gemeten in output en outcome-indicatoren.*
Het gaat hierbij om outcome-indicatoren die bijdragen aan het zichtbaar maken van de maatschappelijke effecten: afname van de problematiek en afname van vraag om ondersteuning.
- *Afrekenen op output resultaten*
Om de bedoelde effecten op de wat langere termijn te bereiken worden tussentijdse prestaties afgesproken. De wederzijdse verwachting is daarbij uitgesproken, dat deze zullen bijdragen in het behalen van de effecten en kunnen tussentijds worden bijgesteld. Gekeken wordt naar de geleverde dienstverlening en het directe resultaat voor de klant.
- *Werken aan zekerheid*

Om zoveel mogelijk de inzet te richten op de doelgroepen die het nodig hebben en de thema's die er toedoen, wordt gebruik gemaakt van risicoanalyse instrumenten en bij dienstverlening van evidence based methodieken.

- *Het CJG werkt als een lerende organisatie*
Professionals verzamelen gegevens over hun bereik, kwaliteit en resultaten. Ze communiceren transparant in wat goed gaat en waar verbeteringen mogelijk zijn. Daarbij zijn ze bereid om met elkaar over hun eigen professionele vakgebied heen te kijken.
- *Kwaliteit leidend in partnerkeuze CJG*
De keuze voor kernpartners van het lokale CJG is gebaseerd op te leveren prestaties binnen de gestelde uitgangspunten.

7. De inrichting van het Centrum Jeugd en Gezin

De Professionals

Het CJG bestaat uit een bundeling van professionals, die verstand hebben van een breed spectrum aan opvoed- en opgroeisituaties en die ouders weerbaarder kunnen maken, advies kunnen geven of de juiste ondersteuning kunnen bieden. Hun kennis en kunde wordt aangevuld met specifieke kennis. Tenslotte spreken we ook nog over externe specialisten. Hiermee doelen we op specialisten, die zwaardere hulpverlening en ondersteuning bieden vanuit of in een externe instelling.

Generalistisch Basisteam CJG

Het hart van het CJG wordt gevormd door een generalistisch basisteam.

Dit is samengesteld op basis van de volgende functionele kennis en competenties.

- Medisch-verpleegkundige basis(jeugd)zorg
- Kennis over leefstijlproblematiek en leefstijlgedrag
- Sociaal pedagogische kennis (opvoedstrategieën)
- Herkenning en vroegtijdig erkennen van gedragssignalen
- Gedragssignalen kunnen vertalen in ondersteuningsbehoeften en -vormen
- Goed kunnen inschatten of de veiligheid van het kind of gezin in gevaar is
- Kennis over en deelgenoot zijn van een breed netwerk van aanbieders/hulpverleners
- Kennis over het lichte en zwaardere zorgaanbod bij de zorgaanbieders
- Kennis over jeugd-/gezinsproblematiek

Belangrijke competenties van dit team zijn:

- Veilige omgeving creëren, vertrouwen wekken
- Empowerend en oplossingsgericht werken
- Diagnosticeren en behandelen
- Vragen bekijken vanuit een gezinssystemische blik
- Inschatten van de veiligheid van het kind (LIRIC en CFRA)
- Goed samenwerken in onderlinge functionele verbanden en goede verbindingen maken naar anderen

Kwaliteit

De professionals werken volgens de voor hun professie geldende standaarden. De keuzen van te gebruiken methodieken behoort tot de professionele verantwoordelijkheid van werkers en instellingen. De gemeenten als opdrachtgevers kunnen evidence-based-eisen stellen aan de uitvoerende organisaties. De professionele standaarden worden geborgd door registratie en tuchtrecht. Voor disciplines die vallen onder de wet BIG, dienen professionals BIG-geregistreerd te zijn.

Regionale specialisten

Het lokale generalistisch basisteam kan beschikken over extra specialistische deskundigheid. Dit zijn ambulante hulpverleners vanuit de zorgaanbieders. Ook specialisten uit de GGZ/LVG organisaties kunnen worden toegevoegd.

Deze partijen hebben hun deskundigheid regionaal beschikbaar met als doel snel ter plaatse aanvullende ambulante hulp beschikbaar te stellen.

De sturing

De bestuurlijke aansturing van het CJG

Er is onderscheid in de verantwoordelijkheid op beleid en de verantwoordelijkheid op de uitvoering.

Gemeenten zijn beleidsverantwoordelijke opdrachtgevers en voeren daarover de regie.

Uitvoerende organisaties zijn uitvoeringsverantwoordelijk.

De regie over de uitvoering wordt later uitgewerkt, evenals het instrumentarium dat daarbij gehanteerd zal worden.

De professionele aansturing

Professionals werken in zelfsturende teams en worden deels gecoacht.

De voorwaarden waaronder zij lokaal kunnen functioneren zijn vastgelegd en overeengekomen tussen de gemeenten (opdrachtgever) en de aannemende partij (de opdrachtnemer).

Een regionale regiegroep voorziet in de realisatie van deze voorwaarden.

De generalistische professionals verzorgen zelf de noodzakelijke verbindingen met de specialistische professionals in directe samenspraak met de hulpvragende ouder/gezin.

De opdrachtnemer is gehouden aan het uitvoeren van klanttevredenheidsonderzoek, monitoren van de effecten en het ontwikkelen van de kwaliteit van de dienstverlening.

De opdrachtgevers willen een lokaal herkenbaar CJG en willen de sturingsinvloed lokaal direct geëffectueerd zien.

De juridische vormgeving van de sturing

De juridische vormgeving (publiek- of privaatrechtelijk) volgt de geformuleerde uitgangspunten voor inrichting.

Opbouw governance structuur

De gemeentelijk rol in de aansturing van het CJG en het stelsel voor ondersteuning van de jeugd is uiteen te rafelen in partijen, rollen, verantwoordelijkheden en besluitvormingsprocedures. Het totaal daarvan wordt 'governance structuur' genoemd.

Alle gemeenten vervullen nu en op termijn de rol van *regisseur*, van *beleidsmaker* en van *financier/inkoper*.

1. De rol van *beleidsmaker* wordt uitgelegd als "aangeven wat de gemeente wil bereiken, hoe ze daarin wil faciliteren en hoe ze dat wil monitoren".
2. Vanuit de rol van beleidsmaker en financier willen gemeenten ook *toetsen* op resultaat en *toezien* op vooruitgang.
3. Tevens vervullen de gemeenten de rol van *facilitator* van het voorzieningen niveau.
4. Gemeenten zijn betrokken op het wel en wee van hun burgers en worden straks door die burgers verantwoordelijk gehouden voor de resultaten. Ze willen weten of het goed gaat! Dat geeft hen de rol van *toezichthouder (op kwaliteit)*.
5. Om dat goed te organiseren regelen de gemeenten het volgende aan de voorkant:
 - a. De verschillende *verantwoordelijkheden*, die bij de diverse rollen horen.
 - b. *Afspraken* met de Gemeenteraad over de wijze waarop met deze gemeentelijke verantwoordelijkheden wordt omgegaan en hoe daarover naar het publiek wordt gecommuniceerd;
 - c. De *gewenste resultaten* formuleren die in een bepaalde periode moeten worden behaald en welke effecten daarmee worden bereikt;
 - d. De *indicatoren* bepalen waarop de resultaten en effecten moeten worden gemonitord;
 - e. De *voorwaarden* waaronder ondersteuning en zorg wordt ingekocht/gesubsidieerd;
 - f. De *kwaliteitseisen* die aan de aanbieders worden gesteld;
 - g. De *besluitvormingsprocessen* en procedures die de uitvoering van het beleid en de verantwoordelijkheid organiseren.

De netwerkomgeving van het CJG, de CJG professional en de netwerkcoördinator

Het CJG is niet de enige die zich bezig houdt met de ontwikkelingskansen voor kinderen en jeugdigen. Daarom zullen de professionals van het CJG altijd samenwerken met professionele netwerken op andere terreinen en uit andere organisaties. Het betreft het terrein van

- *Passend onderwijs:*
Passend onderwijs gaat over de zorgplicht van het onderwijs en het zo veel mogelijk bieden van hulp aan leerlingen binnen het reguliere onderwijs. De uitvoering ligt bij de schoolbesturen met een verplichting tot samenwerking tussen gemeenten en schoolbesturen op het gebied van zorg in en om de school. Voor de inzet van ondersteunende jeugdzorgvormen is directe samenwerking nodig.
- *Voortijdig schoolverlaten:*
De gemeente heeft een belangrijke wettelijke taak als het gaat om het toezien op het naleven van de leerplicht. Met het nieuwe Convenant VSV willen gemeenten, het ministerie en de scholen voorkomen dat jongeren in de leeftijd van 18 tot 23 jaar zonder startkwalificatie van school verdwijnen. Scholen maken hier plannen voor. Project Doorbraak heeft met de methodiek Nieuwe Perspectieven een aanpak, die m.n. 'overbelaste' jongeren (jongeren met veel problemen) aan een nieuwe kansen helpt. Afstemming met deze methodiek en de plannen van aanpak van de scholen moet in directe samenwerking met de CJG professionals.
- *Veiligheidshuis:*

Een veiligheidshuis is een regionaal samenwerkingsverband tussen verschillende veiligheidspartners gericht op een integrale, probleemgerichte aanpak om de sociale veiligheid te bevorderen.

In het Veiligheidshuis werken verschillende organisaties samen die bij veiligheid en handhaving zijn betrokken en nu letterlijk onder één dak de werkzaamheden verrichten. Hierdoor vindt vrijwel doorlopend informatie-uitwisseling plaats over zorg- en risicojongeren. Hier zal afstemming moeten plaatsvinden met de CJG professionals. Het project 'nazorg na jeugdzorg' ontwikkelt een afsprakenstelsel waarop de begeleiding van jongeren na jeugdzorg gezamenlijk ter hand wordt genomen. Dit om het risico van terugval of herhaling te voorkomen.

o *Zorg- en adviesteams in PO en VO:*

Veel scholen werken met een interne zorgstructuur. Wanneer problemen worden geconstateerd die de handelingsmogelijkheden van deze interne structuur overstijgen wordt doorgeschakeld naar de JGZ, Leerlingzaken, SMW en BJz. Dat vindt plaats in het ZAT. Deze is op schoolniveau georganiseerd (VO) of gemeentelijk (PO). SMW en JGZ werken al vaak op scholen en zijn tevens CJG teamlid. Belangrijke partners in deze netwerkstructuur zijn Stichting Leerlingzorg en de Onderwijszorgkoepel NW Veluwe.

8. Resultaten en Prestaties CJG

Met het formuleren van de gewenste effecten maken gemeenten hun ambitie over een bepaalde periode zichtbaar.

Deze zijn geformuleerd als:

- de opvoed- en opgroeiricht in gezinnen toe zal nemen;
- meer bewoners dragen actief bij aan de opgroei kansen van de jeugdigen in de familie en buurt;
- kwetsbare gezinnen worden directer gesteund in hun eigen sociale omgeving;
- jeugdigen groeien gezond en veilig op;
- de druk op de jeugdzorgvoorzieningen neemt af.

Om dat te bereiken zullen met de opdrachtnemer afspraken moeten worden gemaakt over:

- de mate waarin kwetsbare gezinnen in beeld zijn en bereikt worden
- de mate waarin competent ouderschap zich ontwikkelt
- de mate waarin de gezondheid van kinderen, jeugdigen en gezinnen zich ontwikkelt
- de mate waarin kinderen groeien en ontwikkelen
- een positieve psychosociale ontwikkeling
- de toenamen van gezonde eet- en beweegpatronen
- de mate van afname van kindermishandeling
- de afname van verslavingen als roken, drinken en drugsgebruik
- de mate van tevredenheid (beleving) en vermindering van de ervaren problematiek.
- de mate waarin ouders en jeugdigen vermindering van de problematiek ervaren na ingezette ondersteuning in het CJG.

De vraag die beantwoord moet worden is: welke prestaties moeten er geleverd worden om deze maatschappelijke effecten meer binnen handbereik te krijgen?

Voor het meten van de prestaties moet gekeken worden of gebruik kan worden gemaakt van de monitor CJG, die in heel Gelderland in ontwikkeling is.

BIJLAGE

Aanbod op interventie niveau

Interventieniveau	Aanbod lokaal	Aanbod bovenlokaal
Niveau 1 Universele preventie	<ul style="list-style-type: none"> • JGZ: Uniformdeel Icare • Triple P TIPkrant en website • CJG website • ZAT-structuren • Sociaal vangnet • Informatiebijeenkomsten • Zelfhulpgroepen • Positief Coachen • JGZ PGO/Jeugdarts GGD • SamenStarten • VERINO • RAAK/AMK • Spreekuren • 	<ul style="list-style-type: none"> • Positief Opvoeden site
Niveau 2 Selectieve preventie	<ul style="list-style-type: none"> • JGZ Maatwerk • Triple P niveau 2 • Lezingen • (online) Cursussen • Familienetwerkberaad • KOP • 	
Niveau 3 Lichte opvoedhulp	<ul style="list-style-type: none"> • Triple P niveau 3 • SMW/AMW ambulant • EKC's • Nazorgtrajecten • KOP • VHT/VIB 	
Niveau 4 Intensieve opvoedhulp	<ul style="list-style-type: none"> • SMW/AMW ambulant • EKC's • Nazorgtrajecten • 	<ul style="list-style-type: none"> • Triple P niveau 4 oudercursussen
Niveau 5 Specialistische intensieve opvoedhulp		Gespecialiseerde oudertraining en behandeling (tot 25 x ambulant): IOG, PMTO, PCIT, enz.
Niveau 6 Specialistische intensieve opvoedhulp		Multiprobleeminterventies (meerdere malen per week/meer dan 20 maal) IOG, PMTO, enz.
Niveau 7 Excluderende vormen van hulpverlening		Dagbehandeling, pleegzorg, residentieel (RGB), Jeugdzorg Plus, enz.